

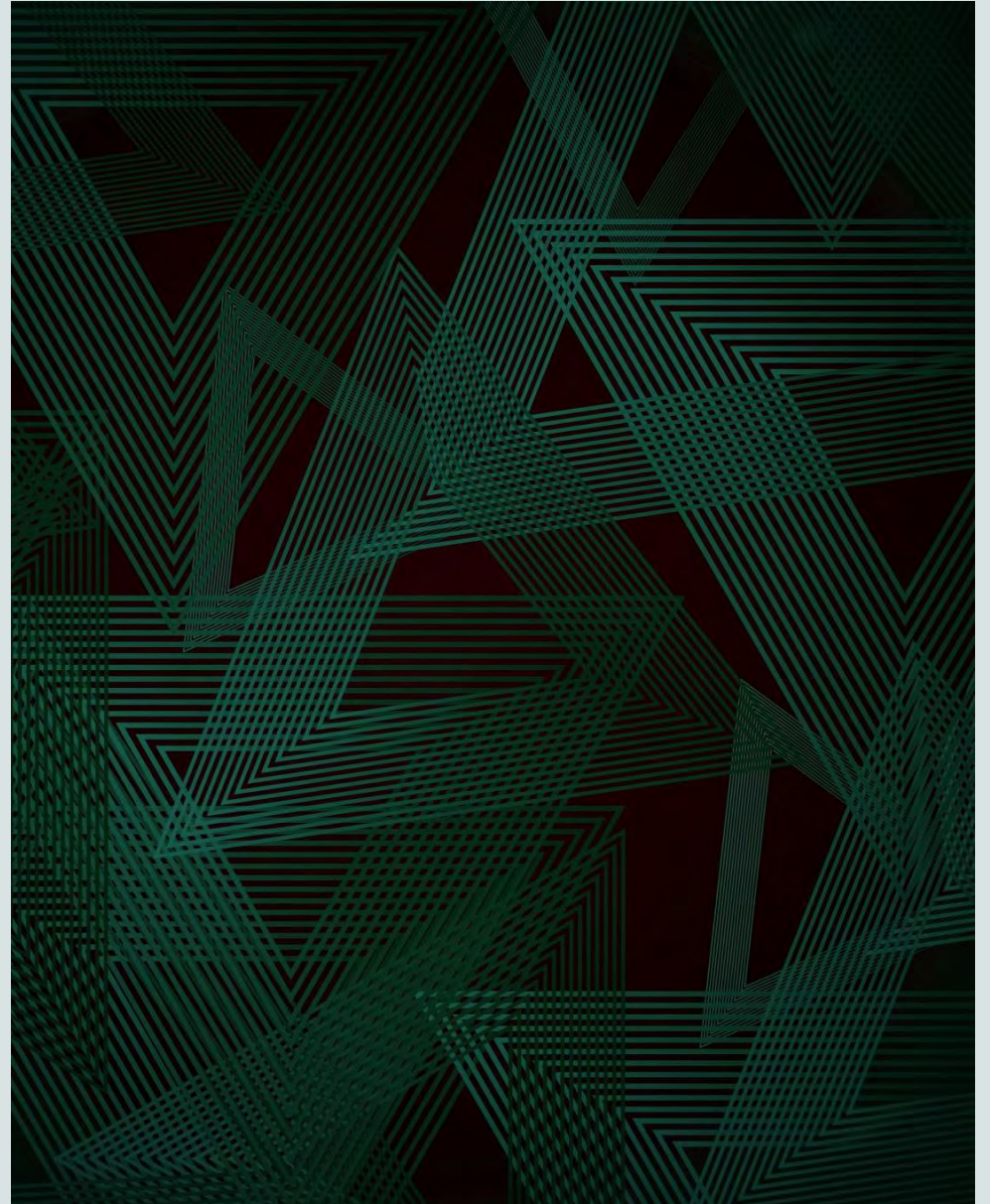
Εισαγωγή στη Σύμβαση του ΟΟΣΑ για
την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας
των Αλλοδαπών Δημοσίων
Λειτουργών κατά τις Διεθνείς
Επιχειρηματικές Συναλλαγές και
βασικά σημεία ποινικού
ενδιαφέροντος αυτής



Εθνική Αρχή Διαφάνειας

23/12/2025

Ι. Ναζίρης



ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Προοίμιο Σύμβασης

- «Η δωροδοκία είναι ένα ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, περιλαμβανομένου του εμπορίου και των επενδύσεων, το οποίο δημιουργεί σοβαρές ηθικές και πολιτικές ανησυχίες, υπονομεύει την καλή διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη και διαστρέφει τις διεθνείς ανταγωνιστικές συνθήκες».
- Η συζήτηση εκκίνησε όχι από την ανάγκη επιβολής αφηρημένων δεοντολογικών προτύπων αλλά (κυρίως) λόγω της επιθυμίας καλύτερης λειτουργίας του ανταγωνισμού. Έτσι εξηγείται η διεθνής συνεργασία για την αντιμετώπιση του φαινομένου, αλλά και η ενασχόληση του ΟΟΣΑ με το θέμα.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Το πρόβλημα έχει απασχολήσει στο πλαίσιο πλειόνων διεθνών οργανισμών. Βλ. ενδεικτικά:

- ❖ Σύμβαση περί της καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [1997].
- ❖ Συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Διαφθοράς (ποινικού δικαίου & αστικού δικαίου) – ETS Nos. 173 & 174 [1999].
- ❖ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς – UNCAC [2003].

Η Σύμβαση του ΟΟΣΑ για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας Αλλοδαπών Δημοσίων Λειτουργών στις Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές

Συμβαλλόμενα μέρη

- 46 συμβαλλόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών-μελών του ΟΟΣΑ

Επιδραστικότητα

- Ο αριθμός των συμβαλλόμενων κρατών δεν ακούγεται εντυπωσιακός (σε σύγκριση με άλλες συμβάσεις), ωστόσο τα συμβαλλόμενα κράτη είναι υπεύθυνα για άνω του 60% των παγκόσμιων εξαγωγών και άνω του 80% των διεθνών επενδύσεων

Ημερομηνίες

- Υιοθετήθηκε: 21/11/1997
- Άνοιξε για υπογραφή: 17/12/1997
- Έναρξη ισχύος: 15/2/1999 [βάσει του άρθρου 15 της Σύμβασης]

Ειδικότερα για την Ελλάδα

- Κύρωση με Ν. 2656/1998 [ΦΕΚ Α' 265/1.12.1998]

Άρθρο 1

Το αδίκημα της δωροδοκίας των ξένων δημόσιων λειτουργών

1. Κάθε Μέρος θα λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα έτσι ώστε να θεμελιώνεται αξιόποινη πράξη σύμφωνα με το δίκαιό του, όταν κάποιος με πρόθεση προσφέρει, υπόσχεται ή παραχωρεί ένα μη οφειλόμενο αντάλλαγμα, χρηματικό ή άλλο σε ξένο δημόσιο λειτουργό είτε αμέσως είτε μέσω ενδιάμεσων προσώπων, προς όφελος αυτού ή τρίτων για ορισμένη ενέργεια ή παράλειψη του λειτουργού αυτού κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών καθηκόντων του προκειμένου να αποκτήσει ή να διατηρήσει μια επιχείρηση ή κάποιο άλλο μη οφειλόμενο πλεονέκτημα στο πλαίσιο των διεθνών επιχειρηματικών συναλλαγών.

[...]

Η Σύμβαση του ΟΟΣΑ για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας Αλλοδαπών Δημοσίων Λειτουργών στις Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές

Ζητούμενο

- Καθιέρωση αξιοποίνου [όχι γενικώς και αορίστως αντιμετώπιση του φαινομένου]

«Υπόχρεος»

- Η αξίωση ποινικοποίησης απευθύνεται στα συμβαλλόμενα κράτη [όχι απευθείας στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές]

Αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής

- Ενεργητική δωροδοκία [απλώς «δωροδοκία» πλέον κατά τη διατύπωση του ελληνικού Ποινικού Κώδικα (βλ. άρθρο 236 ΠΚ)] και όχι παθητική δωροδοκία [«δωροληψία»] / δεν ενδιαφέρει ποιος είχε την πρωτοβουλία [ενδέχεται να την είχε ο αλλοδαπός δημόσιος λειτουργός, απλώς δεν ενδιαφέρει η τιμώρηση αυτού στο πλαίσιο της παρούσας Σύμβασης]

Περιγραφή πράξης [quid pro quo]

Αντάλλαγμα

- μη οφειλόμενο αντάλλαγμα, χρηματικό ή άλλο [βλ. προβληματική των λεγόμενων "facilitation payments"]

Λήπτης ανταλλάγματος

- «ξένος δημόσιος λειτουργός» [βλ. και άρθρο 1 παρ. 4α']

Ωφελούμενος

- ο λήπτης του ανταλλάγματος ή τρίτος

Πράξη

- προσφέρει, υπόσχεται ή παραχωρεί [έγκλημα επιχείρησης]

Τρόπος

- άμεσα ή μέσω ενδιάμεσων [«παρένθετων»] προσώπων

«Αντίδωρο»

- για ορισμένη ενέργεια ή παράλειψη του λειτουργού κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών καθηκόντων του

Σκοπός δράστη

- προκειμένου να αποκτήσει ή να διατηρήσει μια επιχείρηση ή κάποιο άλλο μη οφειλόμενο πλεονέκτημα στο πλαίσιο των διεθνών επιχειρηματικών συναλλαγών

Άρθρο 1

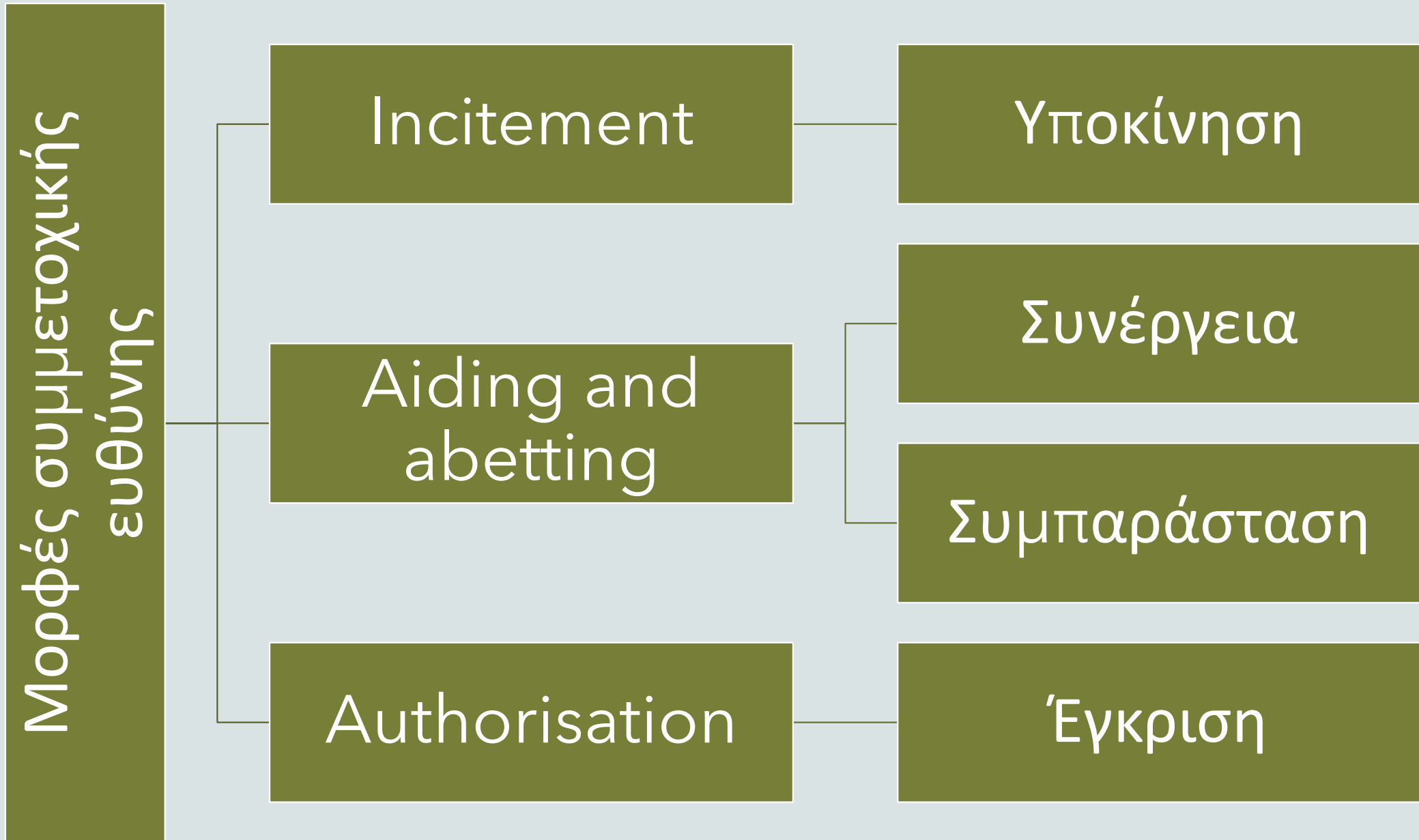
Το αδίκημα της δωροδοκίας των ξένων δημόσιων λειτουργών

[...]

2. Κάθε Μέρος θα λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα έτσι ώστε να στοιχειοθετεί αξιόποινη πράξη ή συμμετοχή σε πράξη δωροδοκίας ενός ξένου δημόσιου λειτουργού και ότι στην έννοια της συμμετοχής θα περιλαμβάνεται η υποκίνηση, η συνέργεια, η συμπαράσταση, καθώς και η έγκριση μιας πράξης δωροδοκίας.

[...]

ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ



Άρθρο 3 Κυρώσεις

1. Η δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού θα τιμωρείται με αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές **νομικές*** κυρώσεις. Η κλίμακα των ποινών που θα εφαρμόζονται θα μπορεί να συγκριθεί με τις ποινές που ισχύουν στη δωροδοκία των δημόσιων λειτουργών του ίδιου του Μέρους και θα περιλαμβάνουν, στην περίπτωση φυσικών προσώπων, στερητικές της ελευθερίας ποινές που θα επιτρέπουν αποτελεσματική αμοιβαία δικαστική συνδρομή και έκδοση.

[...]

Άρθρο 2

Ευθύνη νομικών προσώπων

Κάθε Μέρος θα λάβει όσα μέτρα είναι αναγκαία, σύμφωνα με τις νομικές του αρχές, για να θεσπίσει και την ευθύνη των νομικών προσώπων για τη δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού.

Άρθρο 3

Κυρώσεις

[...]

2. Στην περίπτωση που, σύμφωνα με το νομικό σύστημα ενός Μέρους, η ποινική ευθύνη δεν ισχύει στα νομικά πρόσωπα, αυτό το Μέρος θα εξασφαλίσει ώστε τα νομικά πρόσωπα να υπόκεινται σε αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές μη ποινικές κυρώσεις, περιλαμβανομένων των χρηματικών κυρώσεων, για δωροδοκία αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών.

ΠΟΙΝΙΚΗ (;) ΕΥΘΥΝΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

- Η Σύμβαση του ΟΟΣΑ (μολονότι ποινικού χαρακτήρα) δεν αξιώνει το δίχως άλλο ποινικές κυρώσεις για νομικά πρόσωπα [στο μέτρο που ένα κράτος δεν αναγνωρίζει ποινική ευθύνη νομικών προσώπων / βλ. άρθρο 3 παρ. 2].
- Η Ελλάδα παραμένει στη μειοψηφία των κρατών (στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ αλλά και ευρύτερα) που δεν αναγνωρίζουν ποινική ευθύνη νομικών προσώπων στο πλαίσιο του Ποινικού Κώδικα. Το ζήτημα αυτό φαίνεται να τίθεται σε νέα βάση μετά τις πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις (ειδικά για το πεδίο των αδικημάτων διαφθοράς): βλ. άρθρα 134-135 Ν. 5090/2024 [ΦΕΚ Α' 30/24.2.2024].
- Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι θα ήταν σκόπιμο να συζητηθεί ευρύτερα το ζήτημα [η πλειονότητα των κρατών της Ευρώπης έχουν καθιερώσει ποινική ευθύνη νομικών προσώπων / η μη καθιέρωση ποινικής ευθύνης νομικών προσώπων γεννά ζητήματα με την αξίωση διττού αξιοποίνου και την αρχή *ne bis in idem*].

Άρθρο 3 Κυρώσεις

[...]

3. Κάθε Μέρος θα λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου το δώρο και τα προϊόντα της δωροδοκίας ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού ή η περιουσία η αξία της οποίας αντιστοιχεί στην αξία αυτών των προϊόντων, θα υπόκειται σε κατάσχεση και δήμευση ή ότι θα επιβάλλονται χρηματικές κυρώσεις συγκρίσιμου αποτελέσματος.

4. Κάθε Μέρος θα εξετάσει και την επιβολή επιπρόσθετων αστικών ή διοικητικών κυρώσεων σε ένα πρόσωπο που υπόκειται σε κυρώσεις για τη δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού.

Σχόλιο: Βλ. διατάξεις ημεδαπού δικαίου [ήδη από το 2017, υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος Ποινικού Κώδικα] σχετικά με αναπληρωματική δήμευση, δήμευση εις χείρας τρίτου κ.λπ.

Άρθρο 4

Δικαιοδοσία

1. Κάθε Μέρος θα λάβει τα αναγκαία μέτρα για να καθιερώσει τη δικαιοδοσία του στη δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού όταν το αδίκημα διαπράττεται εν όλω ή εν μέρει στην επικράτειά του.
2. Κάθε Μέρος το οποίο έχει δικαιοδοσία για να διώκει ποινικά τους υπηκόους του για αδικήματα που διαπράχθηκαν στο εξωτερικό θα λάβει όσα μέτρα είναι αναγκαία για να καθιερωθεί η δικαιοδοσία του και στην περίπτωση δωροδοκίας ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού που διαπράχθηκε από υπήκοό του στο εξωτερικό σύμφωνα με τις ίδιες αρχές.
3. Όταν περισσότερα από ένα Μέρη έχουν δικαιοδοσία επί ενός εικαζόμενου αδικήματος που προβλέπεται σε αυτήν τη Σύμβαση, τα Μέρη που εμπλέκονται στην υπόθεση, κατόπιν αιτήσεως ενός από αυτά, θα προχωρούν σε διαβουλεύσεις με το σκοπό να καθορίσουν τη δικαιοδοσία που είναι πιο κατάλληλη για την άσκηση της δίωξης στη συγκεκριμένη περίπτωση.
4. Κάθε Μέρος θα εξετάσει κατά πόσο η παρούσα νομική βάση στην οποία στηρίζεται η δικαιοδοσία του είναι αποτελεσματική στον αγώνα κατά της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών και εάν δεν είναι, θα λάβει όλα τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

Άρθρο 5 Εκτέλεση

Η έρευνα και δίωξη της δωροδοκίας ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού θα υπόκειται στους εσωτερικούς κανόνες και αρχές που εφαρμόζονται σε κάθε Μέρος. Δεν θα επηρεάζονται από λόγους εθνικού οικονομικού συμφέροντος, τις πιθανές επιπτώσεις στις σχέσεις με ένα άλλο Κράτος ή από την ταυτότητα των εμπλεκόμενων φυσικών ή νομικών προσώπων.

Σχόλιο: Αποκλεισμός σκοπιμότητας που άπτεται λόγων εθνικού οικονομικού συμφέροντος, πιθανών επιπτώσεων στις σχέσεις με ένα άλλο Κράτος, ταυτότητας των εμπλεκόμενων φυσικών ή νομικών προσώπων [βλ. και άρθρο 29 ΚΠΔ].

Άρθρο 6 Παραγραφή

Οι διατάξεις για την παραγραφή που εφαρμόζονται στο αδίκημα της δωροδοκίας ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού θα επιτρέπει μια επαρκή χρονική περίοδο για την έρευνα και δίωξη του αδικήματος.

Σχόλιο: Ισχύουν οι γενικές περί παραγραφής διατάξεις.

Άρθρο 7

Ξέπλυμα χρήματος

Κάθε Μέρος το οποίο έχει καταστήσει τη δωροδοκία των δικών του δημόσιων λειτουργών βασικό έγκλημα για τους σκοπούς της εφαρμογής της νομοθεσίας του για ξέπλυμα χρήματος, θα πράξει έτσι με τους ίδιους όρους και για τη δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού ανεξάρτητα από τον τόπο όπου τελέστηκε η δωροδοκία.

Σχόλιο: Βλ. άρθρο 4 περ. γ' Ν. 4557/2018 [ΦΕΚ Α' 139/30.7.2018].

Άρθρο 9

Αμοιβαία δικαστική συνδρομή

1. Κάθε Μέρος θα προβλέψει την πληρέστερη δυνατή έκταση και στο βαθμό που το επιτρέπουν οι νόμοι του και οι σχετικές διεθνείς συμβάσεις που το δεσμεύουν, άμεση και αποτελεσματική δικαστική συνδρομή σε ένα άλλο Μέρος για το σκοπό των ποινικών ερευνών και άλλων ποινικών διαδικασιών που διεξάγονται από ένα Μέρος σχετικά με αδικήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή αυτής της Σύμβασης, καθώς και για μη ποινικές νομικές διαδικασίες που επίσης προκύπτουν από την εφαρμογή αυτής της Σύμβασης και στρέφονται από ένα Μέρος κατά ενός νομικού προσώπου. Το Μέρος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση θα ενημερώσει το αιτούν Μέρος, χωρίς καθυστέρηση, σχετικά με οποιαδήποτε επιπρόσθετα στοιχεία ή έγγραφα που απαιτούνται για την υποστήριξη του αιτήματος για συνδρομή και, όπου ζητείται, σχετικά με το νομικό καθεστώς και το αποτέλεσμα του αιτήματος για συνδρομή.

2. Όπου ένα Μέρος εξαρτά την αμοιβαία δικαστική συνδρομή από την ύπαρξη του διπλού αξιόποινου της πράξης, το διπλό αξιόποινο θα θεωρείται ότι υπάρχει εάν το αδίκημα για το οποίο ζητείται η συνδρομή εμπίπτει στο αντικείμενο και τους σκοπούς αυτής της Σύμβασης.

3. Ένα Μέρος δεν θα αρνείται την παροχή δικαστικής συνδρομής σε ένα άλλο Μέρος για ποινικά θέματα στο πλαίσιο αυτής της Σύμβασης επικαλούμενο το τραπεζικό απόρρητο.

Άρθρο 10

Έκδοση

1. Η δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού θα θεωρείται ότι περιλαμβάνεται στα αδικήματα για τα οποία επιτρέπεται η έκδοση σύμφωνα με τους νόμους των Μερών και των συνθηκών έκδοσης που υπάρχουν μεταξύ αυτών.
2. Εάν ένα Μέρος που εξαρτά την έκδοση από την ύπαρξη μιας συνθήκης έκδοσης λαμβάνει ένα αίτημα για έκδοση από ένα άλλο Μέρος με το οποίο δεν έχει συνθήκη έκδοσης, μπορεί να θεωρήσει αυτήν τη Σύμβαση ως τη νομική βάση για έκδοση σε σχέση με το αδίκημα της δωροδοκίας ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού.
3. Κάθε Μέρος θα λαμβάνει όσα μέτρα είναι αναγκαία για να εξασφαλίσει είτε ότι μπορεί να διώξει ποινικά τους υπηκόους του για το αδίκημα της δωροδοκίας ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού. Ένα Μέρος το οποίο απορρίπτει ένα αίτημα για έκδοση ενός προσώπου για δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού αποκλειστικά για το λόγο ότι το πρόσωπο αυτό είναι ένας υπήκοός του θα υποβάλλει την υπόθεση στις αρμόδιες αρχές του για το σκοπό της ποινικής δίωξης.
4. Η έκδοση για δωροδοκία ενός αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού υπόκειται στους όρους που αναφέρονται στο εσωτερικό δίκαιο και τις εφαρμοστέες συνθήκες και διευθετήσεις κάθε Μέρους. Όπου ένα Μέρος εξαρτά την έκδοση από την ύπαρξη διπλού αξιόποινου της πράξης, αυτός ο όρος θα θεωρείται ότι πληρούνται εάν το αδίκημα για το οποίο ζητείται η έκδοση είναι μέσα στην έννοια του άρθρου 1 αυτής της Σύμβασης.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ (ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ) ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ / ΠΡΟΞΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

- Οι ελληνικές διπλωματικές αποστολές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο κατά την εφαρμογή της Σύμβασης, καθώς γνωρίζουν το επιχειρηματικό περιβάλλον στις χώρες υποδοχής, και είναι σε θέση να εντοπίσουν και να αναφέρουν πράξεις δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών.
- Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να διαβιβάζονται καταγγελίες [εφόσον, τουλάχιστον, είναι έγγραφες και επώνυμες] αφορώσες πράξεις οι οποίες εμπίπτουν στο αντικείμενο της Σύμβασης [βλ. και Εγκυκλίου ΥΠΕΞ 2273/19.1.2022 και, παλαιότερα, 28018/2016]. Οι σχετικές Εγκύκλιοι αναφέρονται σε υποθέσεις δωροδοκίας ή «απόπειρας δωροδοκίας» (κάπως πλεοναστικά) αλλοδαπού δημοσίου λειτουργού στις οποίες φέρεται ότι εμπλέκεται «εταιρεία ελληνικών συμφερόντων» [βλ. συζήτηση σχετικά με ιθαγένεια νομικού προσώπου] ή «ιδιώτης με ελληνική υπηκοότητα».
- Εξάλλου, είναι σημαντική η παρακολούθηση των τοπικών μέσων ενημέρωσης / ιστοσελίδων, ώστε πληροφορία που είναι διαθέσιμη στην τοπική κοινωνία να μπορεί να μεταδοθεί άμεσα [ανεξάρτητα από τυχόν έναρξη ποινικής διαδικασίας στη χώρα υποδοχής, η οποία δεν αποκλείει την υποχρέωση γνωστοποίησης στις ελληνικές εισαγγελικές αρχές / βλ. εξάλλου άρθρο 4 παρ. 3, ενώ πρβλ. 9 ΠΚ / 57 παρ. 4 ΚΠΔ].
- Γενικώς υπάρχει υποχρέωση ενημέρωσης των εισαγγελικών αρχών σχετικά με αξιόποινες πράξεις που υποπίπτουν στην αντίληψη Ελλήνων υπαλλήλων / λειτουργών [βλ. άρθρο 38 ΚΠΔ]. Παλαιότερα οι σχετικές ανακοινώσεις διαβιβάζονταν στην Εισαγγελία Διαφθοράς, ενώ πλέον στην Εισαγγελία Οικονομικού Εγκλήματος [που μάλιστα διατηρεί και τη δυνατότητα δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων ακόμη και πριν την κίνηση ποινικής δίωξης βάσει του άρθρου 36 παρ. 2 ΚΠΔ].
- Εντούτοις έχει παρατηρηθεί κάποια δυστοκία στην αναφορά τέτοιων πράξεων, ακόμη κι όταν ο ξένος τύπος «βοά», ενώ έχουν υπάρξει ακόμη και καταγγελίες δωροδοκίας που εμπλέκουν προσωπικό του Υπουργείου Εξωτερικών. Γι' αυτό κι έχουν διατυπωθεί σχετικές Συστάσεις.
- Επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο ποινικής υπόθεσης, μάρτυρες που διαμένουν στο εξωτερικό εξετάζονται κατ' αρχήν στις κατά τόπους προξενικές αρχές [216 παρ. 2 εδ. α' ΚΠΔ], χωρίς αυτό να συνεπάγεται και υποχρέωση εξιχνίασης των σχετικών υποθέσεων.
- Σε κάθε περίπτωση, η ενημέρωση τυχόν εμπλεκόμενων προσώπων δεν εξικνείται στο επίπεδο της παροχής νομικής συμβουλής.